

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

๑. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
แผนงานรองการพัฒนาการเกษตรยั่งยืน
ผลผลิตการผลิตสินค้าข้าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนา
กิจกรรมหลักเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวและพัฒนาศักยภาพองค์กรชาวนา

๒. หลักการและเหตุผล

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่มีพระราชดำริโครงการขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนา ยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ต่างๆ อาทิ ชาวบ้านและชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในพื้นที่สูง ชาวเขาที่อยู่ตามแนวชายแดนซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อความมั่นคงของประเทศ ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร เป็นต้น โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเน้นในเรื่องของการค้นคว้า ทดลอง และวิจัยหาพันธุ์พืชเศรษฐกิจใหม่ เพื่อแนะนำให้เกษตรกรนำไปปลูก โดยใช้เทคโนโลยีที่ง่ายและไม่สลับซับซ้อน ซึ่งเกษตรกรจะสามารถรับไปดำเนินการเองได้ ทำให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างมั่นคง ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐาน และที่สำคัญคือ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือเทคนิควิธีการทางการเกษตรนั้น จะต้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ราษฎรสามารถพึ่งพาตนเองและอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

พระราชประสงค์ประการแรกของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้เริ่มจากด้านอาหารเป็นอันดับแรก แนวทางที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มีให้เกษตรกรพึ่งพาพืชเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว เพราะจะเกิดความเสียหายได้ง่าย เนื่องจากความแปรปรวนของตลาดและความไม่แน่นอนของธรรมชาติ หนทางแก้ไข คือ เกษตรกรควรมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือไปจากภาคเกษตร อาทิ การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ การพัฒนาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของสมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ดิน หรือแหล่งน้ำ ให้อยู่ในสภาพที่จะมีผลต่อการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุด

๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ๓.๑ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และต้นแบบการทำนาและการเกษตรแผนใหม่อย่างยั่งยืน
- ๓.๒ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สำหรับใช้เพาะปลูกในฤดูต่อไป
- ๓.๓ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้จากโครงการไปปรับใช้ในการเพิ่มผลผลิตข้าว และรายได้
- ๓.๔ เพื่อส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้ราษฎรอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๔. เป้าหมาย

๕.๑ เกษตรกรในพื้นที่โครงการตามพระราชดำริ จำนวน ๔๐,๐๐๐ ราย

๕.๒ เกษตรกรและผู้สนใจ ใน ๗๗ จังหวัดได้รับการคลินิกเกษตรด้านข้าว จำนวน ๑๕,๕๐๐ ราย

๕. วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

๕.๑ ศึกษาทบทวนพระราชดำริและพระราชดำรัส

๕.๒ วิเคราะห์ปัญหาในระดับพื้นที่ โดยการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์และจัดกลุ่มปัญหาโดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่มปัญหา คือ ๑) กลุ่มปัญหาที่ต้องให้บริการด้านความรู้และคำแนะนำ และ ๒) กลุ่มปัญหาที่ต้องให้บริการด้านปัจจัยการผลิตและโครงสร้างพื้นฐาน

๕.๓ วางแผนและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน

๕.๔ การประสานงานในระดับพื้นที่ ประสานงานและบูรณาการทั้งด้านข้อมูลและการปฏิบัติงาน การวางแผนการจัดการปลูกข้าว ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งการใช้ประโยชน์ของข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและตอบสนองความต้องการของชุมชนตามแนวพระราชดำริ

๕.๕ กำหนดกิจกรรมและผลลัพธ์ของแต่ละกิจกรรม โดยสามารถแยกออกเป็น ๗ กิจกรรม คือ

- ๑) ศึกษาและพัฒนา
- ๒) จัดทำแปลงเรียนรู้และแปลงสาธิต
- ๓) จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- ๔) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้บริการวิชาการ
- ๕) ติดตาม แนะนำ และขยายผล
- ๖) จัดนิทรรศการและงานรณรงค์
- ๗) รับเสด็จ

๖. พื้นที่ดำเนินการ

ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน ๗๗ จังหวัด

๗. ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐

๘. หน่วยงานรับผิดชอบ

- หน่วยงานหลัก กองประสานงานโครงการพระราชดำริ กรมการข้าว
- หน่วยงานสนับสนุน สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว และสำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว

๙. ผลผลิตของโครงการ (output)

๘.๑ เชิงปริมาณ : เกษตรกรและผู้สนใจได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และบริการทางวิชาการอื่นๆ จำนวน ๕๕,๕๐๐ ราย

๘.๒ เชิงคุณภาพ : เกษตรกรและผู้สนใจที่ได้รับการมีความพึงพอใจที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๑๐. ผลลัพธ์ของโครงการ (outcome)

๑๐.๑ เกษตรกรมีผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี สำหรับใช้ในการเพาะปลูกในฤดูต่อไป

๑๐.๒ เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ด้านข้าวที่ได้รับไปปรับใช้ในการเพิ่มผลผลิต และรายได้

๑๐.๓ เกษตรกรในพื้นที่มีจิตสำนึกในการหวงแหนพื้นที่ทำกิน ช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

๑๐.๔ พื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงาน และท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

๑๑. งบประมาณ

วงเงินงบประมาณ จำนวน ๔๗,๗๙๕,๖๐๐ บาท ประกอบด้วย

- งบดำเนินงาน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- งบลงทุน ๒,๗๙๕,๖๐๐ บาท

รายละเอียดงบประมาณ

ที่	กิจกรรม	หน่วย นับ	ปริมาณ	ราคาต่อหน่วย (บาท)	งบประมาณ
๑	สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่	ครั้ง	๕๑	๕,๐๐๐	๒๕๕,๐๐๐
๒	จัดทำเวทีประชาคม ประชุมชี้แจงและกำหนดแผน	ครั้ง	๕๑	๕,๐๐๐	๒๕๕,๐๐๐
๓	ศึกษาและพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและเทคโนโลยีการผลิตข้าว	ไร่	๒๐๐	๑๕,๐๐๐	๓,๐๐๐,๐๐๐
๔	เพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว และจัดทำแปลงเรียนรู้/สาธิต	ไร่	๓,๐๐๐	๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๐,๐๐๐
๕	ปรับปรุงการผลิตข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือน และปลูกในฤดูต่อไป และจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	ไร่	๑,๐๐๐	๗,๐๐๐	๗,๐๐๐,๐๐๐
๖	ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	ราย	๔๐,๐๐๐	๒๐๐	๘,๐๐๐,๐๐๐
๗	ออกหน่วยคลินิกเกษตรด้านข้าวและให้บริการวิชาการ	ครั้ง (ราย)	๓๑๐ (๑๕,๕๐๐)	๘,๐๐๐	๒,๔๘๐,๐๐๐
๗	เก็บเกี่ยวและส่งมอบผลผลิตข้าวนาปี ๒๕๕๙/๖๐ ให้แก่เกษตรกร	ตัน	๒,๐๐๐	๒,๕๐๐	๕,๐๐๐,๐๐๐
๘	ติดตามแนะนำ และขยายผล	ครั้ง	๕๐๐	๕,๐๐๐	๒,๕๐๐,๐๐๐
๙	จัดนิทรรศการ และงานรณรงค์การปลูกข้าว	ครั้ง	๑๘	๘๐,๐๐๐	๑,๔๔๐,๐๐๐
๑๐	สรุปและรายงานผลการดำเนินงานประจำปี	ครั้ง	๑		๗๐,๐๐๐
รวมทั้งสิ้น					๔๕,๐๐๐,๐๐๐

๑๒. แผนปฏิบัติการ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปี ๒๕๕๙			ปี ๒๕๖๐							หน่วยงาน				
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.		ส.ค.	ก.ย.		
๑. สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่	๕๑ ครั้ง					←	→								ศมช./ศวช.	
๒. จัดทำเวทีประชาคม ประชุมชี้แจงและกำหนดแผน	๕๑ ครั้ง							←	→						ศมช./ศวช.	
๓. ศึกษาและพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและเทคโนโลยีการผลิตข้าว	๒๐๐ ไร่	←													ศมช./ศวช.	
๔. เพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว และจัดทำแปลงเรียนรู้/สาธิต	๓,๐๐๐ ไร่												←	→	ศมช./ศวช.	
๕. ปรับปรุงการผลิตข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อปลูกในฤดูต่อไป	๑,๐๐๐ ไร่		←	→									←	→	ศมช./ศวช.	
๖. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว / แปรรูปข้าว	๔๐,๐๐๐ ราย	←													ศมช./ศวช.	
๗. ออกหน่วยให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ด้านข้าว	๓๑๐ ครั้ง/ ๑๕,๕๐๐ ราย	←													ศมช./ศวช.	
๘. เก็บเกี่ยว/ส่งมอบผลผลิตข้าวนาปี ๒๕๕๙/๖๐ ให้เกษตรกร	๒,๐๐๐ ตัน		←	→											ศมช./ศวช.	
๙. ติดตามแนะนำ และขยายผล	๕๐๐ ครั้ง	←													กคร./ศมช./ศวช.	
๙. จัดนิทรรศการ / งานรณรงค์	๑๘ ครั้ง	←													ศมช./ศวช./กคร.	
๘. สรุป และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี	๑ ครั้ง													←	→	กคร.